

BIANCA MASTENBROEK

WALVISVAARDERS

De noodlottige reis van de Jonge Eva

BIANCA
MASTENBROEK

WALVISVAARDERS

De noodlottige reis van de Jonge Eva

Maart 1725. Tijs weet het zeker: in de ijzige wateren van het verre Groenland wacht het avontuur. Nu hij en zijn beste vriend Maarten een plekje hebben veroverd op de walvisvaarder van Klaas Daalder, houdt niets hem nog tegen een held te worden en het hart van de mooie Antje te veroveren.

Maar het leven op het schip blijkt meedogenloos. Barre kou, genadeloze storm en dichte mist eisen hun tol. Als de walvisvaarder dan ook nog vast komt te zitten in het ijs, keren de bemanningsleden zich tegen elkaar.

Tijs en Maarten vechten om te overleven, maar de kans dat ze veilig terug kunnen naar hun geliefde Texel wordt met de dag kleiner. Zal Tijs Antje ooit terugzien?

Een ijzingwekkende historische jeugdroman over hoop en wanhoop, vertrouwen en wantrouwen, vriendschap en verraad.

Leeftijd: 12+

De Vier Windstreken

ISBN 978 90 5116 359 9

9 789051 163599

DE VIER WINDSTREKEN

BIANCA MASTENBROEK

WALVISVAARDERS

De noodlottige reis van de Jonge Eva

Op www.vierwindstreken.com kun je je aanmelden voor onze nieuwsbrief.
Hier vind je ook al onze boeken en andere artikelen.

© 2015 De Vier Windstreken, Rijswijk
Tekst van Bianca Mastenbroek
Omslag van JeRoen Murré
Kaart van Heinrich Schrerer, collectie Vonk
Illustratie pagina 355 van Remco Nieboer
Alle rechten voorbehouden. Gedrukt in Nederland
NUR 284 / ISBN 978 90 5116 390 2

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt
door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

DE VIER WINDSTREKEN

HOOFDSTUK 1

Hij werd omringd door zondags zwart. Nog even, dan was de dienst voorbij. Tijs wilde wel luisteren naar de voorganger, maar hij werd steeds afgeleid. Door een klein stukje blote huid, drie kerkbanken voor hem. Zacht en verleidelijk. Onweerstaanbaar.

Ineens stond de hele gemeente op. Weg was zijn uitzicht. Tijs boog zich naar rechts, zodat hij nog een glimp van Antje kon opvangen. Er was een plukje donker haar aan haar kapje ontsnapt. Het lag op de blanke huid van haar nek. Lagen zijn vingers daar maar!

Een por tegen zijn arm. Hij keek opzij, naar de gladgestreken tronie van Maarten, maar Tijs zag de trillende mondhoek wel. Maarten kon zijn lach nauwelijks inhouden. Hij knikte overdreven naar de voorganger, die met de Bijbel in zijn handen stond.

O ja, de psalm. Tijs zong uit volle borst mee en hield zijn blik strak voor zich gericht. In het koor van stemmen, zelfs boven zijn eigen gezang uit, hoorde hij die ene, heldere, hemelse stem. Ach, het was geen zonde dat hij zich liet afleiden door Antje; zij was een engel.

Na de samenzang nam de voorganger weer het woord. ‘God almachtig, behoed de schepen die komende week uitvaren. Ik beveel alle Texelse zeemannen aan in Uw genade. Deze mannen blinken uit in kennis, geloof en godsvrucht. Zij varen uit ter Uwer glorie.’

Tijs zag de schepen over het water scheren, de bemanningsleden op het dek, hun blikken op de horizon gericht. Zij gingen naar verre landen, zouden vreemde volken ontmoeten, avonturen beleven waar hij alleen van kon dromen. Uitvaren voor Gods glorie... Hij zou nooit verder komen dan de buitenste boeg van Texel. Daar was weinig glorie te behalen.

‘Ik vraag U om U over hen te ontfermen en hen te zegenen met een behouden thuiskomst,’ galmde de stem van de voorganger.

‘Amen,’ zei Tijs. Terwijl de voorganger alle aanwezigen de zegen

gaf, sloot hij zijn ogen om te bidden voor oostelijke wind. Zijn oudste broer Dirk lag al een week op een VOC-schip voor anker in de Koopvaarders Rede*. Hoe langer Dirk moest wachten tot ze uit konden varen, hoe langer het duurde voor hij terugkwam met spannende verhalen. En met het aandenken uit Indië dat hij beloofd had. Tijs wilde geen peper of kaneel, maar een slagand van een olifant. Daarmee zou hij Antjes hart veroveren! Al moest hij er dan wel bij vertellen dat zijn broer dat cadeau voor haar had meegenomen...

Waarom ben ik toch de jongste? vroeg hij zich af. Het was niet eerlijk. Alle drie zijn broers hadden voor een leven op zee gekozen, die zagen de wereld van oost naar west, van noord naar zuid. En hij? Hij moest zijn vader opvolgen als loods en zou nooit meer zien dan Texel. Hij was nooit ver weg van Antje, maar was dat een voordeel? Wilde ze een man die iedere dag thuiskwam? Die weinig meer te vertellen had dan: ik heb vandaag weer een schip veilig naar zee geloodst?

Van onder zijn wimpers gluurde hij naar haar. Ze schuifelde met haar familie de kerkbank uit en liep door het middenpad naar de buitendeur van de vermaning. Wat was ze mooi! Ze kwam steeds dichterbij. Zo dichtbij dat hij haar kon aanraken als hij zijn hand uitstak.

Antje, kijk naar mij!

Hij slikte haar naam in. Het was niet gepast om in de vermaning te praten, dat had zijn moeder hem al honderd keer toegebeten. Zo meteen, buiten, zou hij naar haar toe rennen en ervoor zorgen dat ze hem wél zag staan. En die hooghartige Lourens Smit volledig zou vergeten. Die visvreter liep met zijn familie vlak achter haar, zijn blonde haren keurig in een scheiding, zijn neus arrogant de lucht in, alsof hij de burgemeester zelf was.

Ach, die blonde snoeshaan was geen bedreiging. Antje was bijzonder, zij hield niet van keurige scheidingen, of van haar zo blond als vlas.

* Een aantal ouderwetse begrippen en scheepstermen wordt verklaard in de woordenlijst achter in dit boek.

Zij hield van ontembare krullen, die net zo donker waren als haar eigen haar.

Ze pasten bij elkaar. Zoals een commandeur op het dek van een walvisvaarder hoorde, zo hoorde hij bij haar. Het moest alleen nog uitgesproken worden en dan...

Een scherpe kneep in zijn bovenarm. 'Haal die grijns van je gezicht,' fluisterde zijn moeder in zijn oor. 'En kijk niet zo onbeschaamd naar die juffer van Swart. Je bent in het huis van God, nota bene.'

'Ja, moeder,' mompelde hij en richtte zijn blik op zijn zondagse schoenen. Ze knelden.

In slakkengang ging hij achter zijn vader en moeder aan, die statig door het gangpad liepen. Zodra de waterige zon op zijn hoofdscheen en de wind door zijn krullen waaide, verliet hij de stijve rij en holde om de kerkgangers voor hem in te halen. Bijna gleed hij uit over de kinderkopjes, die nog nat waren van de bui van vanochtend, maar hij strekte zijn armen als een meeuw zijn vleugels en vloog verder. Al snel had hij haar in het zicht. En niet alleen haar. Ze was met Lourens. Bij een noordwesterstorm, die lazerstraal moest opdonderen! Antje leek gezellig met hem in gesprek. Ze deed vast alsof, om beleefd te zijn.

'Zie je dat?' zei hij tegen Maarten, toen die hem ingehaald had. 'Ik moet Antje verlossen van die zelfingenomen commandeurszoon. Hoe krijg ik hem daar weg?'

'Stuur 'm weg,' zei Maarten simpel.

'Dat had ik zelf ook al bedacht. Maar ik heb een goede smoes nodig.' Hij keek naar de voorbijstromende kerkgangers. Hier en daar bleven groepjes mensen staan om te praten, maar de meesten liepen door, op weg naar een herberg of tapperij. Geen familie Smit te bekennen. Tijs speurde de omgeving af. Daar, naast de ingang van de vermaning, stond commandeur Smit met zijn vrouw in een groepje van hoge stand. Ze hadden allemaal pruiken en hoeden op. Het zou wel riekken daar, bij die bekakte lui.

'Tijd om die stinker terug naar zijn eigen soort te sturen.' Hij

stapte op Antje en Lourens af. 'Jongeheer Smit, uw vader vroeg naar u. Of u zo snel mogelijk wilt komen.'

Achter hem hoorde hij Maarten grinniken. Als die het nou maar niet verpestte!

'O.' De teleurstelling droop van zijn smoel.

'Dan moet je maar snel gaan,' zei Antje. 'Vaders hoor je niet te laten wachten.'

Gelijk had ze. 'Uw vader staat daar.'

Lourens keek in de aangewezen richting, maar leek zijn vader niet te zien. Moest hij op walvisvaart? Hij zou het beest nog niet zien als hij met een klap van de staart overboord geslagen werd.

'Dáár.' Net op tijd slikte hij 'blinde koe' in.

Schoorvoetend nam Lourens afscheid en Tijs pikte meteen zijn plaats in. Antje glimlachte naar hem. Ineens was de zon niet waterig meer, maar heet!

Hij keek in haar groenblauwe ogen. Ze hoefde maar te wenken en hij zou voor haar in de diepste diepte van de zee springen.

'Heb je niets te zeggen?' vroeg ze spottend.

'Je ziet er mooi uit.'

Ze bloosde en streek een denkbeeldig pluusje van de omslagdoek die over haar schouders hing.

Als ze het koud had, wilde hij haar wel verwarmen. Maar dat kon hij beter niet hardop zeggen. Wat dan wel? 'Over een paar weken...'

'Gaat Lourens op walvisjacht.'

'Lourens?' Hij wist het smerig te laten klinken.

'Hij vaart weer uit. Deze keer als matroos. Hij gaat op walvissen jagen!' zei ze duidelijk onder de indruk.

Tijs trok zijn neus op. 'Waarschijnlijk mag hij alleen mee omdat ze iemand nodig hebben om het dek te zwabberen. Niet iedere matroos mag deelnemen aan de jacht. Alleen de allerbesten worden daarvoor uitgekozen. Dus hij moet zich eerst bewijzen.' Hij hoorde zelf hoe dom zijn opmerking was. Als zoontje van de commandeur hoefde Lourens dat natuurlijk niet.

'Hij heeft zich vorig jaar al bewezen, nou en of.'

Die blik in haar ogen. Ze bewonderde Lourens. De zoon van een commandeur was natuurlijk interessanter dan de zoon van een loods. Die had meer geld en meer status, dat snapte hij, maar het brandde in zijn hart. 'Zijn vader zal hem wel voortrekken.'

'Niets daarvan. Lourens gaat niet met zijn vader mee, maar met een bevriende commandeur uit Ameland. Ze gaan naar Straat Davis, net als mijn vader,' zei ze. 'Hij gaat mee met de eerste reis van commandeur Klaas Jacobszoon Daalder.'

De heer Daalder als commandeur? Tijs kende hem van gezicht, of beter: van de zwarte hoed met de twee rode veren die hij altijd droeg. Hij woonde ook in Den Hoorn, was ook doopsgezind en had zojuist de dienst bijgewoond. De man kon nog geen dertig zijn, dus hij had geen zonen die oud genoeg waren om mee te gaan als kajuitwachter. Nou, Tijs wist iemand die wél oud genoeg was! 'Ik ga ook op walvisjacht.'

Achter hem kuchte Maarten, terwijl Antje vroeg: 'Werkelijk waar? Je vader is toch loods?'

'De beste van Texel en omstreken. Maar ik wil meer zien dan de eilanden. Ik wil over de wereldzeeën zeilen, avonturen beleven en genoeg geld verdienen, want ik wil trouwen later en goed voor mijn vrouw en kinderen kunnen zorgen.'

Het rood van haar wangen werd vurig. En die blik in haar ogen... De bewondering was nu voor hém. Alsof hij in zijn eentje een walvis had gedood. 'Ik, Tijs Vaartjes, zal voor jou op walvisjacht gaan.' Maarten leek achter hem te stikken, maar Tijs ging door. 'Ik kom terug als de Grote Walvissendoder en neem voor jou een aandenken mee. Zeg maar wat je hebben wilt.'

Antje richtte haar blik verlegen op haar voeten. De rok van haar jurk bewoog en de wind warrelde hem een stukje omhoog, zodat hij haar kous kon zien.

Hij hoorde niet te kijken. 'Zal ik een balein van een walvis voor je meenemen?'

Ze trok haar bovenlip op. De afkeuring in haar ogen maakte haar gezicht hard, terwijl ze zo zacht was als warme boter.

Ze had gelijk, een hoornen plaat uit de stinkende bek van een walvis was geen geschikt cadeau voor het mooiste meisje van Texel. 'Wat dacht je van de sneeuwwitte vacht van een ijsbeer? Ik laat er een mantel van maken, zodat je het nooit meer koud hebt.'

Ze sloeg haar ogen half dicht. 'Ik wil slechts één ding en dat is dat mijn moeder gezond is. Dan ben ik gelukkig. Dat kun jij mij niet geven, Tijs.' Even was hij sprakeloos. Haar moeder... Wat stom dat hij daar niet aan gedacht had. Dat hij daar niet even naar gevraagd had. Terwijl hij heel goed wist dat mevrouw Swart een zwak gestel had en regelmatig ziek in de bedstede lag. Ook vandaag was ze afwezig. Hij wilde Antje troosten, maar hoe?

Haar ogen waren blauwer dan de zee. Hij voelde de deining in zijn maag, in zijn benen. 'Ik weet nog niet hoe, maar ik zal je dat geluk brengen. Er moet een manier zijn om je moeder beter te maken. Denk aan mij, Antje, als ik uitvaar voor jou.'

'Ik zal voor je bidden.'

Meer kon hij niet wensen.

'Antje!' riep een barse mannenstem.

'Ik moet gaan.' Ze draaide zich om en liep naar een man met vaalbruin haar. 'Vader...'

Maarten kwam naast hem staan, met tranen in zijn ogen. 'Op walvisjacht?' proestte hij.

'En waarom niet?'

'Wat vinden je ouders daarvan?'

'Ehm...' Daar had hij geen moment aan gedacht. 'Ik haal ze wel over.' Dat moest, hij had nu al tegen Antje gezegd dat hij op walvisvaart zou gaan. En dat niet alleen... Dit was zijn kans om Texel te verlaten! Een nieuwe commandeur had goede, betrouwbare mannen nodig. 'En daarna ga ik naar Klaas Daalder. Hij gaat mij aannemen als kajuitwachter.'

Maarten schudde zwiggend zijn hoofd.

Tijs liep heen en weer door de voorkamer. Voor de zoveelste keer keek hij uit het raam. Niemand. Hoelang duurde het om een borrel te drinken?

'Tijs, wat ben je aan het doen?' vroeg zijn moeder. 'Ik word nerveus van je.'

'Ik wacht op vader.'

'Die komt vanzelf terug. Maak jezelf eens nuttig en ga turf halen.'

Tijs sprintte weg en vulde de voorraad bij de kachel aan. Misschien is dit wel de laatste keer dat ik turf haal, dacht hij. Zelfs een van de laatste keren dat ik klusjes doe voor moeder. Straks zou hij het hulpje van de commandeur zijn. Een veredelde sloof, maar wél een sloof op een walvisvaarder, die langs ijsvelden en ijsbergen op walvisjacht zou gaan! Tijs' huid tintelde ervan. Over een paar weken zou die tintelen van de kou. Nou, dat kon hij aan. Hij kon alles aan! Als zijn vader een beetje opschoot.

De deur van hun huis ging open en Tijs rende naar de hal. Eindelijk! Een getaand gezicht omringd met haren als uitgeplozen touw en de geur van alcohol. Geen beter tijdstip voor moeilijke vragen dan na de zondagse borrel.

Hij liep met zijn vader mee, wachtte tot die ging zitten en schoof een houten bankje onder zijn voeten. 'Vader, ik wil u iets vragen.'

Zijn moeder kwam uit de keuken en schoof bij. 'Het moet iets belangrijks zijn, want hij dreunt al de hele middag rond.'

Moest zijn moeder niet aan het eten beginnen? Als een van zijn broers afscheid kwam nemen, deed ze altijd zo dramatisch, over dat ze haar zonen aan de zee verloor. Dat kon Tijs nu niet gebruiken. Zijn vader mocht maar één antwoord geven en dat was: JA.

'Kom voor de dag met die vraag van je,' zei zijn vader.

'Nou...' Alle mooie woorden die hij die middag bedacht had, waren weg. Wat als zijn vader het niet goed vond? Tijs kreeg klamme handen. Als zijn vader het niet goed vond... Nee, niet aan denken. Hij zou zijn vader overhalen, zo simpel was het. 'Ik weet dat het de bedoeling is dat ik u op ga volgen als loods.'

‘Maar?’ De kraalogen van zijn vader werden kleiner.
‘Maar ik zou graag de oceanen bevaren, verre werelden ontdekken. Er is een nieuwe commandeur en die heeft bemanning nodig. Mag ik me van u aanbieden als kajuitwachter?’
‘Geen sprake van.’
Het voelde alsof Tijs een klomp naar zijn hoofd gegooid kreeg.
‘Maar vader...’
De kraalogen krompen tot speldenknoppen. ‘Je hebt me gehoord. Is mijn loodsboot niet groot genoeg? Het werk niet goed genoeg?’
‘Vader, daar gaat het niet om. Uw werk is belangrijk.’ En saai. En gewoontjes. ‘Ik wil zo graag...’
‘Wij willen dat je thuis blijft,’ zei zijn moeder resoluut. ‘Drie zonen op zee is meer dan een moederhart aankan.’
Daar ging ze weer... Wat kon hij nog zeggen? ‘Mag ik ook niet voor één keer? Voor één reis?’
‘We gaan een druk seizoen tegemoet, ik heb je nodig,’ zei zijn vader. Tijs liet zijn schouders hangen en knikte om aan te geven dat hij het begrepen had. Verder aandringen zou geen zin hebben. Nu niet, dacht Tijs, maar hij is nog niet van mij af. Ik ga op walvisjacht! Hoe dan ook.

Samen met Maarten struinde hij door de straten van Den Hoorn. Ergens moest Klaas Daalder zijn. Ergens in een van de herbergen of tapperijen. Iedere commandeur nam bemanningsleden mee uit zijn eigen dorp, dus waarom Klaas Daalder niet? Tijs had al bij twee zaken binnen gekeken, maar daar was weinig te beleven. Op naar de Jonge Lootsman. Hij versnelde zijn pas en merkte dat Maarten achterbleef. Hij liep krom en mank. ‘Wat loop jij te strompelen?’
‘Ik ben gestruikeld. Met ’n blad versgebakken broodjes.’
‘Daar zal je vader niet blij mee geweest zijn.’
Maarten kromp nog verder in elkaar.
‘Kan gebeuren. Heb je een paar van die gevallen broodjes meegenomen voor ons?’ Hij kon het verse, warme brood al proeven.
Maarten keek hem aan met een blik van: wat denk je zelf?

Tja, waarschijnlijk werden die broodjes opgepoetst en in de etalage gelegd. Tijs had niet het idee dat Maarten ooit wat te snoepen kreeg in de bakkerij van zijn vader. Die man was streng!
Wie zwierde daar over straat? Antje! Met haar jongere zusje aan de hand. ‘Wacht even,’ zei hij tegen Maarten en holde naar Antje toe. Ze had een wit hoedje op, waardoor er een schaduw over haar gezicht lag, maar haar ogen fonkelden vrolijk. ‘Goedemorgen, jongedames.’ Hij maakte een diepe buiging.
Antjes zusje giechelde en Antje gaf hem een stralende glimlach. ‘Hallo Tijs.’
‘Hallo Antje.’ Het leek wel of ze iedere dag mooier werd. Kon dat? En kon hij dat tegen haar zeggen? ‘Ik zal je missen als ik op walvisjacht ben.’ Wat flapte hij er nu weer uit?
‘Op walvisjacht.’ Haar ogen lichtten op. ‘Dat klinkt zo manhaftig.’ Tijs had het idee dat hij groeide. Ze vond hem stoer!
‘Ik wil alles van je horen,’ zei ze op een toon die geen tegenspraak duldde. ‘En dan niet al die bloederige verhalen over de walvisjacht. Dat is het enige waar Lourens over kan praten.’ Minachting, nee afschuw stond op haar gezicht. ‘Ik wil weten hoe mooi het daar is, hoe de ijsbergen eruitzien, hoe wit dat witte land is, of de lucht knispert van de vrieskou.’
Die sukkel van een Lourens! Een beetje bij Antje opscheppen over de jacht, terwijl ze daar niets over wilde horen. Zou ze, net als hij, nieuwsgierig zijn naar de wildemannen die in het ijzige Groenland woonden? Woestelingen die leefden als beesten. Hoe hard het ook vroom, zij hadden het nooit koud. Tijs kon niet wachten om ze met eigen ogen te zien, maar waarschijnlijk wilde Antje niets weten van die barbaren. Bij haar hoorden alleen lieflijke dingen. ‘Ik neem jou mee in mijn hart en kom terug met de mooiste verhalen.’
Haar wangen kleurden. Ze boog zich een stukje naar hem toe en fluisterde: ‘Als je terugkomt, ben ik hier. Ik wacht op je.’
‘Wat zeg je?’ vroeg haar zusje.

‘Niets dat nieuwsgierige meisjes aangaat. Kom, we moeten naar huis.’ Ze keek Tijs niet meer aan en liep weg.

Haar woorden echoden in zijn hoofd. Ze keek uit naar zijn terugkeer! En ze wachtte vol verlangen op hém!

Hij vloog op Maarten af en sloeg zijn vriend op de schouder. ‘Antje wacht op mij.’

Maarten kreunde. Met een vertrokken gezicht wreef hij over zijn schouder.

‘Stel je niet zo aan,’ zei Tijs. ‘En schiet een beetje op, ik moet op jacht.’
‘En je ouders dan?’

Tijs had er goed over nagedacht. Waarom mocht hij zijn toekomst niet zelf bepalen? Zijn broers hadden hun eigen koers gevaren en zijn ouders waren vol lof over hen. ‘Als ik op eigen kracht een plaatsje bemachtig op een walvisvaarder, zullen ze trots op me zijn.’ Maarten schudde zijn hoofd. ‘Je krijgt er gedonder mee.’

Ja, donderen zou het! Maar net als de grijze regenwolken boven het eiland, trokken de boze buien van zijn vader altijd snel voorbij. Tijs zou het wel overleven, desnoods met rode oren en beurse billen. ‘Alles komt goed.’ Hij opende de deur van de Jonge Lootsman en liet Maarten voor gaan. Er waren slechts een paar tafeltjes bezet. En niet door commandeur Daalder. Tijs zuchtte. ‘Waar is hij toch?’
‘Wie zoek je?’ vroeg een man van middelbare leeftijd. Op zijn onderarm was een speer getatoeëerd. Nee, het was een harpoen!

‘Commandeur Daalder.’

‘Aha. Op zoek naar werk?’

Tijs knikte.

‘De commandeur is in Oudeschild. Of hij is al naar Amsterdam, daar wilde hij de laatste mannen ronselen.’

‘Hij mag niet weg voordat hij mij heeft aangenomen. Ik moet gaan, meteen.’

‘Wie weet zien we elkaar op de Jonge Eva.’

Tijs’ ene been ging al richting de deur, het andere bleef staan. ‘Is dat het schip van commandeur Daalder?’

De man stak zijn hand uit. ‘Arent Walig. Ik ga mee als harpoenier.’
Tijs stelde zich ook voor. ‘Je ziet mij terug als kajuitwachter, Arent. Maar nu moet ik rennen!’

Op de dijk van Oudeschild dwaalden zeemannen van herberg naar herberg. Sjouwers liepen af en aan met voorraden voor de VOC-schepen die in de Koopvaarders Rede voor anker lagen. Groepjes vrouwen keken naar de horizon, naar al die immense vaartuigen en de kleinere bevoorradingsbootjes die heen en weer voeren. Tijs keek ook, naar de hoge achterstevens, op zoek naar de spiegel waarop stond: ‘t Vliegend Hart. Van de schepen die dichtbij lagen, kon hij de namen lezen en daar was het schip van zijn broer niet bij. Met zijn hand boven zijn ogen probeerde hij verder te zien. Stond daar...? Hij stootte Maarten aan. ‘Gevonden! Daar!’

Maarten knikte.

‘Als de wind draait, vertrekken ze. Daarna is het mijn beurt om uit te varen. Moet ik alleen commandeur Daalder zien te vinden.’

‘Alleen dat, ja.’

Er liepen twee zeebonken langs die drie koppen groter waren en minstens twee keer zo breed als hij. Tijs zette zijn borst uit en duwde zijn armen en schouders naar buiten. ‘En hem overhalen om mij mee te nemen.’

Alle mannen hier in de Jeneverbuurt zijn ouder en ervarener dan ik, dacht hij wrang. Zelfs de jochies hebben meer zeeën bevaren dan ik. ‘Elk schip neemt nieuwelingen aan boord,’ overtuigde hij zichzelf hardop. ‘Iedereen krijgt een kans.’

‘Ik niet,’ zei Maarten.

Tijs fronste. ‘Hoezo jij niet? Ga je me nou vertellen dat je mee wilt?’
Maarten haalde zijn schouders op.

‘Wil jij naar zee?’ Zijn beste vriend had meel op zijn handen, geen schippersbloed in zijn aderen. ‘Daar heb je nog nooit iets over gezegd.’ Natuurlijk niet, Maarten zweeg de laatste tijd meer dan dat hij sprak. Hij keek verlangend naar de zee.

Dat ik dat nooit gezien heb, dacht Tijs. Hij klopte zijn vriend op de schouder. 'We gaan samen. Ik regel twee plekken bij commandeur Daalder. Wat dacht je, jij als koksmat?'

Maartens grijns spleet zijn gezicht net niet in tweeën.

'Droge duinzandhapper, waarom heb je dit niet eerder gezegd? Wij gaan samen op walvisvaart.' Tijs juichte. 'Hoezee, hoezee, Maarten gaat met me mee!'

Een zwalkende zeeman stak zijn duim naar hen op. 'Proost jongens.' Met zijn andere hand bracht hij een fles naar zijn lippen. De alcohol droop over zijn kin.

'Dat gaan wij ook doen: zuipen als een zeeman.' Tijs stapte op de dichtstbijzijnde herberg af: De Seven Provinciën. Binnen hing een walm van zweet, drank en tabak. Twee jonge meiden, nog niet half zo leuk als Antje, liepen met dienbladen vol pullen bier en flessen brandewijn. Tijs keek rond, op zoek naar de commandeur.

'Wat zal het zijn, jongens?' Een van de meiden stond verwachtingsvol voor hen.

Voor de zekerheid keek Tijs nog een keer helemaal achterin. 'Niets, we zijn al weg.'

Buiten vroeg Maarten: 'Geen commandeur?'

'Twijfel je aan mij?' Heel Den Hoorn wist dat hij de beste ogen van Texel had. 'Dat noemt zich mijn beste vriend,' zei hij quasiverontwaardigd.

Tijs liet zijn blik over de dijk glijden. Het leek wel of het jaarmarkt was, zo veel mensen bij elkaar: klein, groot, iel, breedgeschouderd, met keurige kapsels en onverzorgde koppen. De donkerharige mannen waren niet interessant, de commandeur had stroblond haar. Met al die hoeden viel het alleen niet mee om de juiste man eruit te pikken. Misschien was hij hier niet eens, zat hij in de Enkhuijzer Maagt, de Drie Moorjaentjes of in het Hoff van Holland. Zo veel herbergen...

Tijs' blik bleef hangen bij een gearmd stel dat uitkeek over de Rede. De vrouw droeg een lange mantel over haar schouders en had een

mand aan haar arm. De man had een zwarte hoed met twee rode veren op en daar stak stroblond haar onderuit.

Tijs stootte Maarten aan. 'Dat moet hem zijn.' Hij wachtte niet op een reactie, maar rende richting de man. Toen hij dichterbij was, wist hij het zeker: uitstekende wenkbrauwen, een rechte neus, een gladgeschoren kaak; dit was de commandeur. Zijn vrouw droeg een ketting van bloedkoralen. Die had Klaas Daalder vast voor haar meegenomen van een van zijn reizen.

Een jongen van een jaar of acht sloop naar de commandeur en zijn vrouw, zijn blik gericht op haar mand. Hij strekte zijn arm...

'Kijk uit!' riep Tijs.

Het jochie stak zijn hand in de mand van de commandeursvrouw en smeerde hem met de noordenwind.

'Houd de dief!'

Een aantal mensen keek op, maar de commandeur en zijn vrouw reageerden niet. Tijs zette de achtervolging in. Toen hij langs de commandeur en zijn vrouw stoof, riep hij zonder zijn pas in te houden: 'U bent bestolen!' Vanuit zijn ooghoeken zag hij nog net dat de commandeur wrevelig om zich heen keek.

Tijs botste tegen een zeeman aan, slingerde tussen de mensen door die in de weg liepen en hield zijn blik op de valse kraai. Het jochie manoeuvreerde zich handig door de menigte heen. 'Ik krijg je wel!' schreeuwde Tijs.

De jongen keek om en er verscheen een angstige blik in zijn ogen. Hij botste tegen de dikke buik van een wandelaar en week uit, naar de rand van de dijk. Met een sprong belandde hij op het strand. Bleef stil liggen. Die moest vast bekomen van de klap!

Tijs sneed schuin af naar de rand van de dijk, nam een diepe teug adem en sprong. Als een zeis maaide hij het opkrabbelende jochie weer neer. Ze buitelden over elkaar heen en rolden door het zand, richting de zee. Het ventje glipte weg en nam struikelend de benen. Niks daarvan! dacht Tijs. Hij hees zichzelf omhoog, trok een sprint en greep de jongen in de kraag. Samen vielen ze opzij. Met een

smak in de Waddenzee. Het koude water overspoelde hem, drong in zijn klompen, door zijn kleren en verkilde hem binnen twee hartslagen. IJswater was nog warmer dan de Waddenzee begin maart!

De jongen lag met zijn gezicht in de golven, onder Tijs. Met een ruk trok hij zichzelf en zijn vangst omhoog. Deze keer hield hij het watervlugge joch stevig in de houdgreep.

Vanaf de dijk kwamen mensen het strand op, voorop Maarten en de commandeur.

‘Ik heb de dief.’ Tijs vouwde de verkleumde hand van de jongen open. Een stuk schapenkaas. Was dat alles?

‘Jongeman, mijn dank,’ zei de commandeur terwijl hij op de scheidslijn van zee en strand ging staan.

Dit is mijn kans om mijn toekomst zelf te bepalen, dacht Tijs. ‘Ik ben Tijs. Tijs Vaartjes en ik was naar u op zoek.’ Hij trok het jochie mee naar de commandeur en gaf hem de schapenkaas, al had hij liever een goedgevulde geldbuidel teruggegeven. ‘Ik wil u mijn diensten aanbieden. Ik heb gehoord dat u op walvisjacht gaat en ik wil mee. Mijn vader is Albert Vaartjes, loods in Den Hoorn.’

De commandeur knikte. ‘Ik ken je vader.’

‘Ik ben een harde werker, commandeur. Ik heb nog nooit op een fluiter gevaren, maar er stroomt zeemansbloed door mijn aderen. Geef me de kans om me te bewijzen. Ik zal alles voor u doen.’

‘Dat geloof ik graag.’ De commandeur klonk niet overtuigd, niet eens geïnteresseerd.

Wat kan ik zeggen om hem over te halen? vroeg Tijs zich af. Als de commandeur zou weten hoe graag hij mee wilde, dan zou hij geen moment meer twijfelen. ‘Heeft u al een kajuitwachter aangenomen? Ik heb drie broers die al jaren varen. Eentje is zelfs bootsman en vaart voor de VOC. Ik weet dus wat ik moet doen, ik ken de namen van alle zeilen, van alle lijnen. Ik ben bijna geboren op een schip, ook al is het niet zo’n grote als het uwe.’ Het zeewater drupte uit zijn krullen en hij schudde zijn hoofd. De spetters vlogen naar de commandeur. ‘O.’ Hij voelde zijn wangen kleuren. ‘Het spijt me, commandeur.’

‘Ik ben niet bang voor water.’

‘Ik ook niet. Ik kon al zwemmen voordat ik kon praten.’

‘Dat durf ik te betwijfelen.’

‘Klaas,’ klonk het van boven op de dijk. ‘Haal die jongens uit het water. Ze bevrozen daar.’

De golven stroomden rond zijn enkels en zijn voeten waren half-bevroren. ‘Ik heb het niet koud, hoor. Ik kan wel tegen een stootje.’ De commandeur wenkte en liep zelf achteruit. ‘Kom op het strand. Ik wil geen ruzie met mijn vrouw.’

Tijs grinnikte. ‘Mijn vader zegt altijd dat je beter tegen een zware storm in kunt gaan dan tegen een boze vrouw.’

Nu verscheen er een glimlach om de mond van de commandeur. ‘Wijze woorden.’ Hij greep het jochie bij de schouders. ‘Waarom heb je gestolen? Je weet toch dat ik je nu moet uitleveren aan de schout?’

Het jochie kromp ineen. ‘Ik had honger, mijnheer.’

‘Laat ik je niet meer zien. De volgende keer ben ik niet zo mild.’ En na een oorveeg liet de commandeur de jongen los.

Het jochie griste zijn muts van het strand en sprintte weg, terwijl hij ‘Dank u, dank u,’ prevelde.

Tijs wist niet wat hij moest denken. Liet de commandeur zomaar een dief lopen? Al was het wel een zielige: jong, mager en haveloos. Eigenlijk best een goede man, die commandeur.

‘Kom mee,’ zei de commandeur. ‘Jij hebt een glaasje brandewijn verdiend.’

‘Ik word liever uw kajuitwachter,’ floepte Tijs eruit.

De commandeur lachte hartelijk. ‘Daar zullen we het in de herberg eens over hebben.’

Naast de commandeur stak Maarten zijn duim op.

Tijs juichte vanbinnen. Het was gelukt! Hij ging op walvisjacht! Moest hij er alleen nog voor zorgen dat Maarten ook mee mocht. En dat hun ouders hen lieten gaan...